

Met toneel kun je niet vroeg genoeg beginnen

2 Turven Hoog

Anita Twaalfhoven

Het theaterfestival 2 Turven Hoog, dat jaarlijks in Almere speelt, brengt theater voor een piepjong publiek van 'twee plus'. Een weekend lang in het voorjaar verandert de gehele schouwburg in de stad in één groot kunstpodium, met voorstellingen en speelinstallaties voor peuters en kleuters overal in het gebouw.

Het festival speelde dit seizoen de elfde editie en in de afgelopen periode is het peutertheater stevig op de kaart gezet, met theater, dans, muziek, mime en poppenspel uit binnen- en buitenland. Ook is er jaarlijks een randprogramma voor professionals over de actuele ontwikkelingen in het peutertheater. Na een periode van ad-hoc-subsidies maakte het festival zich sterk voor een vierjarige subsidie van het Nederlands Fonds voor Podiumkunsten. Deze aanvraag werd echter niet gehonoreerd, ondanks de erkenning van het festival als een artistieke motor achter het peutertheater.

In de beginperiode vroegen velen zich af wat de zin is van podiumkunst voor een publiek dat de luiers nog maar nauwelijks is ontgroeid. 'Peuters zijn een enthousiast theaterpubliek', zegt Fako Kluiving die destijds aan de wieg van het festival stond. 'Ze leven sterk mee met wat ze op het podium zien, omdat ze denken dat het echt gebeurt. Peuters maken nog geen onderscheid tussen fantasie en realiteit. Een bezoek aan het theater is voor hen dan ook een zeer intensieve ervaring.'

Ook zijn opvolgster, de huidige artistiek leider van het festival Ingrid Wolff, vindt dat je met toneel niet vroeg genoeg kunt beginnen. 'In de opvoeding van peuters draait het niet alleen om gezonde voeding en veiligheid, maar ook om verbeelding en verwondering', stelt zij. 'In ons omringende landen als België, Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk zijn theatervoorstellingen voor peuters dan ook heel gewoon.'

Nederland lijkt in dit alles nog een beetje achter te lopen. Gezelschappen als Petit Peu of TG Lange Mannen hebben al een reeks succesvolle peutervoorstellingen op hun naam staan. En zo zijn er meer theatermakers die voor deze leeftijdsgroep werken. Maar de grote, gesubsidieerde theater- en dansgezelschappen voor de jeugd beginnen bij de kleuterleeftijd en zien de allerkleinsten over het hoofd. 2 Turven Hoog stimuleert theatermakers om over de streep te stappen. Zo speelde tijdens de afgelopen editie Danstheater Aya een voorstelling voor 'twee plus' en het Nederlands Philharmonisch Orkest bracht klassieke muziek voor de allerkleinsten.

Zintuigen prikkelen

Wat voor voorstellingen programmeert het festival zoal? 'Peutertheater moet de zintuigen prikkelen', zegt Wolff. 'Muziek is bijna altijd een schot in de roos, en ook dans en beeldend theater spreken aan.'

Anita Twaalfhovenis hoofdredacteur van *Boekman*

Zoals voorstellingen met videoanimatie of projectieschermen, waarop live getekende figuren verschijnen.' Ook vraagt zij elk jaar kunstenaars om een serie speelplekken in te richten in het gebouw van de Schouwburg Almere, zodat kinderen tussen de voorstellingen door op ontdekkingstocht gaan in de gangen van het gebouw.

Een festival voor peuters programmeren is een uitdaging. 'Aan oudere kinderen kun je vertellen hoe zij zich horen te gedragen in een theater: dat je stil moet zijn en op je stoel moet blijven zitten. Dat gaat bij dit publiek niet op, ze zijn totaal ongeconditioneerd. De spelers moeten écht contact maken om de kinderen te boeien. Als ze dat niet doen, wordt het een rotzooitje. De aandacht kan snel verslappen, en als er één kind het toneel op holt, komen er meteen tien anderen achteraan.'

Ook de verhouding tussen ouders en kinderen in de zaal kan ingewikkeld zijn. 'Ouders hebben de neiging om tijdens de voorstelling uit te leggen waar het over gaat of ze denken dat een verhaal te griezelig is voor hun kind. Als een moeder bang is dat haar kind gaat huilen, gáát het kind ook huilen. Kleine kinderen reageren sterk op de emoties van hun ouders, daar hebben ze voelsprietten voor. Peutertheater zit dan ook in een soort driehoeksverhouding. Misschien moeten we dus ook de ouders opvoeden.'

Vanuit die gedachte staan in het programmaboekje tips met aandachtspunten voor ouders. Zoals: 'uw kinderen mogen reageren op wat ze zien en horen' en 'bij langdurig huilen mag u de zaal verlaten en later weer terugkomen'.

Waarmee hebben theatermakers op het festival steevast succes? 'Als de emoties van de spelers écht zijn: als ze werkelijk blij, verrast of verdrietig zijn of als ze om zichzelf kunnen lachen. Als je op het toneel iets verkeerd doet en stomme fouten maakt, heb je peuters meteen op je hand. Dan voelen ze zich aangesproken: zelf leren ze ook met vallen en opstaan.'

Een opvallende ontwikkeling op het festival is de nog verdere verjonging van het publiek. Het speelse concert van het Nederlands Philharmonisch Orkest was al toegankelijk vanaf anderhalf jaar, terwijl de interactieve dansperformance ME-ME van het Finse Dans-theater Aura voor een publiek van nul tot drie jaar speelde. Met als vermelding in het programmaboek van het festival: 'vooral voor niet-lopers'. Is dat mogelijk, theater voor een babypubliek? 'Het is een experiment', vindt Wolff. 'Maar baby's zijn ook gevoelig voor klanken, muziek, licht en kleuren, en met die ingrediënten kun je spelen in het theater.'